

2005-03-23

PENÍZE:

Ü Cokoli, co slouží jako všeobecně přijímaný prostředek směny

Historie:

- Ü Barterová směna – před existencí peněz, směna jednoho zboží za druhé.
- Ü Komoditní peníze – první podoba peněz, např. dobytek, kožešiny, plátno, nejvíce se uchýlili drahé kovy (především zlato a stříbro).
- Ü Státovky – vydával panovník na své výdaje, nebyly kryty ničím, část výplaty musela být ve státovkách.
- Ü Papírové peníze – později vytvořily náhradu za komoditní peníze, byly kryté zlatem, nejprve byly kryty 100%, později, když všichni chtěli zlato vybrat, poměr klesl, nakonec bylo krytí zrušeno úplně
- Ü Současné papírové peníze – peníze s nuceným oběhem, jsou přijímány proto, že jsou přijímány
- Ü Bankovní peníze

Funkce:

- Ü Prostředek směny
- Ü Zúčtovací jednotka – hodnota statků a služeb vyjádřena v penězích
- Ü Uchovatel hodnoty

Peněžní agregáty:

- Ü Měření peněžní zásoby v ekonomice
- Ü Peněžní zásoba – množství peněz k nějakému okamžiku
- Ü Značení: M a nějaké rostoucí číslo (1, 2, 3). S růstem čísla klesá likvidita a měla by růst výnosnost. Vyšší číslo obsahuje to, co bylo v předcházejícím čísle + něco navíc
- Ü Dělení:
 - M0 – oběživo, u nebankovních subjektů
 - M1 – M0 + vklady na viděnou (sporožiro, BÚ, příp. cestovní šeky)
 - M2 – M1 + termínované vklady, příp. vklady v zahraniční měně
 - L – M2 + cenné papíry; L = likvidita
- Ü Peněžní zásoba v ČR vyjádřena především M2.

Poptávka po penězích:

Teorie:

Ü Keynesiánské:

- Keynesova původní
- Moderní keynesiánské teorie:
 - Baumont – Tobin
 - Spekulační poptávka Tobina

Ü Neoklasické:

- Tradiční
 - Fischerova verze
 - Cambridgeova verze
- Moderní:
 - Friedmanova verze

Keynesiánské teorie:

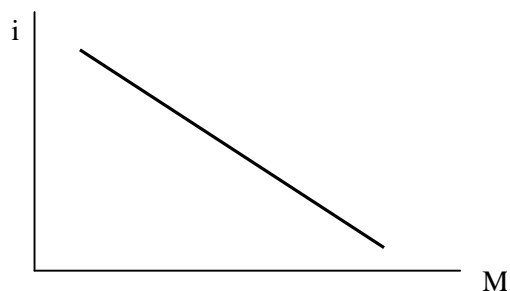
Původní Keynesova:

- Ü Peníze chápány jako jedno z druhů bohatství, vedle peněz jsou ještě obligace
- Ü Pozn.: byl kritizován Friedmannem, že druhů bohatství je více, ale Keynes do obligací řadil všechny ostatní aktiva, byl tedy kritizován neprávem
- Ü Peníze mají nulovou nebo velmi nízkou výnosnost, ale jsou téměř bezrizikové

Ü Obligace – výnosnost poměrně vysoká, ale velké riziko

Ü Otázka: Proč lidé drží peníze, když mají nulovou výnosnost? => **Teorie preference likvidity – tři motivy:**

- **Transakční** – držení peněz z důvodu provádění transakcí, vzniká z důvodu časového nesouladu mezi příjmy a výdaji, předpokládá, že závisí na velikosti důchodu Y
- **Opatrnostní** – lidé drží peníze z důvodu neočekávaných výdajů, předpokládá, že bude záviset na velikosti důchodu
- **Spekulační** – zavedl ji až Keynes, závisí na úrokové míře, vztah je negativní, předpokládá, že existuje normální úroková míra, o které se ekonomické subjekty domnívají, že by na trhu měla být, porovnává skutečnou a normální (která se očekává, že by měla být).
 - Je-li skutečná úroková míra větší než normální, bude se očekávat, že skutečná klesne na normální. Klesá-li úroková míra, roste cena cenných papírů. Při vysoké úrokové míře nízká poptávka po penězích
 - Je-li skutečná úroková míra pod normální, očekává se, že úroková míra poroste. Jakmile roste úroková míra, ceny cenných papírů klesají. Kdo drží cenný papír, utrpí kapitálovou ztrátu, proto je vysoká poptávka po penězích.

$$L = k \cdot Y - h \cdot i$$

k – citlivost poptávky po penězích vzhledem k reálnému důchodu

h – citlivost vzhledem k úrokové míře

Baumont–Tobinův model – transakční část:

Ü Důchod Y , ale on si nechá v hotovosti jen jeho část Y/n a zbytek uloží do banky jako obligace. Když mu dojde Y/n , dojde do banky pro obligace a chodí tam tak dlouho, dokud má pro co.

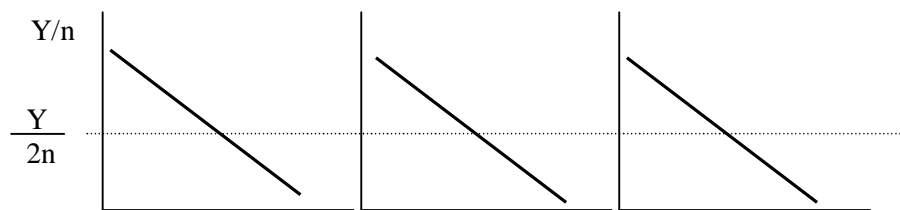
Ü n – počet transakcí, kolikrát jde do banky

Ü Transakce nejsou zdarma – náklad na jednu transakci je b , náklad na všechny transakce $b \cdot n$

Ü Na konci má nulu

$$\frac{Y/n + 0}{2} = \frac{Y}{2n}$$

Průměrná držba peněz = transakční poptávka po penězích

$$TC = \frac{i \cdot Y}{2n} + b \cdot n$$

Ü **Počet transakcí** – minimalizace nákladů => kolikrát by měl do banky jít (zderivovat):

$$\begin{aligned} -iY \\ \frac{-iY}{2n^2} + b &= 0 \\ -iY + b &= 0 \\ -iY &= 2n^2 - b \\ n &= \sqrt{\frac{Yi}{2b}} \end{aligned}$$

Ü **Transakční poptávka** po penězích:

$$MD_T = \sqrt{\frac{Y_b}{2i}}$$

Ü Větší číslo je transakční poptávka, menší je počet transakcí.

Neoklasické teorie:

Fischerova verze:

Ü Vychází z kvantitativní rovnice peněz: $M_D \cdot V_T = P \cdot T$

M_D – poptávka po penězích

V_T – transakční rychlost obratu peněz

P – cenová hladina

T – transakce

Ü V důchodové verzi: $M_D \cdot V = P \cdot Y$

Ü $M_D = M_S$

Ü Y se nemění na úrovni potenciálního rozpočtu, V_T také stabilní

Ü Zvýší-li centrální banka M_S , vzroste P : $\uparrow M_S \Rightarrow \uparrow P$

Cambridgeova verze:

Ü $M = k \cdot pY$

Friedmannova verze:

Ü Peníze jsou jednou z forem aktiv a ekonomický subjekt mezi aktiva rozděluje své bohatství tak, aby maximalizoval svůj užitek

Ü **Formy aktiv:**

- Peníze
- Obligace
- Akcie
- Lidský kapitál
- Reálný kapitál (nelidský)

Ü Poptávka po penězích je především transakční poptávkou, vliv úrokové míry je velmi nízký

Ü Výkyvy v ekonomice způsobeny jen změnou nabídky peněz

Nabídka peněz:

Ü Peníze jsou tvořeny v centrální soustavě

Ü Množství peněz v ekonomice ovlivňuje centrální banka prostřednictvím celého bankovního systému

Centrální banka:

Ü Zpravidla jedna ve státě, u nás ČNB, v Americe je jich více, ale dohromady se chovají jako jedna

Ü **Funkce:**

- Emisní – vydávání bankovek a mincí
- Provádění měnové politiky
- Je bankou bank:
 - Přijímá vklady komerčních bank v podobě tzv. rezerv
 - Poskytuje jim úvěry (když má komerční banka nějaký problém) \Rightarrow centrální banka je věřitel poslední instance
 - Provádí zúčtování mezi bankami
- Banka státu:
 - Provádí operace pro vládu, centrální orgány a orgány místní správy
 - Spravuje státní dluh
 - Může státu přes cenné banky poskytovat úvěry.
 - Spravuje devizové rezervy země.
 - Dbá na dodržování bezpečnosti bankovního systému

Ü **Bilance centrální banky:**

A	Centrální banka	P
Cenné papíry – centrální banka drží cenné papíry	Hotovostní oběživo	
Úvěry komerčním bankám	Rezervy komerčních bank	
Úvěry ostatním centrálním bankám	Vklady státu	
Devizové rezervy	Vklady ze zahraničí	
Zlaté rezervy	Kapitál	
Ostatní	Vlastní emitované cenné papíry (co vydá centrální banka)	
	Ostatní	

Ü **Bilance komerční banky:**

A	Komerční banka	P
Pokladní hotovost	Depozita = vklady	
Rezervy u centrální banky	Základní kapitál (411)	
Úvěry	Ostatní	
Cenné papíry		
Ostatní		

Ü Zjednodušený model – neexistuje hotovost, veškeré transakce jsou bezhotovostní, existují jen běžné vklady ne termínované, banky drží jen povinné minimální rezervy

Ü **Centrální banka musí ovlivnit rezervy:**

- Zvýšení:
 - Nakoupí státní cenné papíry od nebankovního subjektu
 - Nakoupí cenné papíry přímo od komerčních bank
 - Centrální banka poskytne komerční bance úvěr
- Snížení:
 - Prodá státní cenné papíry od nebankovního subjektu
 - Prodá cenné papíry přímo bankám
 - Komerční banka splatí úvěr centrální bance

Ü **Příklad:**

Nakoupení cenných papírů od nebankovních subjektů, které vedou účet u nějaké komerční banky za 100 Kč:

Centrální banka		Komerční banka		Nekomerční subjekt	
CP	+ 100	R + 100	D + 100	CP – 100	
				D + 100	

Podmínky:

- Povinná míra rezerv 10%
- Ekonomický subjekt ihned použije a připsá na svůj účet

Centrální banka		Komerční banka č. 1.		Komerční banka č. 2		Komerční banka č. 3	
CP+100	R + 100	R + 100	D + 100	CP + 9	D + 90	R + 81	D + 81
		Ú + 90		Ú 81		Ú 72,9	

Komerční banka	
R + 100	D + 1.000
	$D = \frac{1}{PMR} \cdot \Delta D_1$

↑
Jednoduchý depozitní modifikátor